

LUNDS
UNIVERSITET

INSTITUTIONEN FÖR PSYKOLOGI

Fokusera på helheten, tänk framåt och bli mer moralisk?

En studie i abstrakt tänkande och moralisk självkontroll

Anja Melander
Sanna Ryd

Kandidatuppsats VT 2012
Handledare: Fredrik Björklund

Abstract

Är det möjligt att påverka människors moral genom att be dem uppmärksamma en situation i sin helhet eller i detalj? Med utgångspunkt i Construal Level Theory och GLOMO^{sys} utfördes en undersökning på 113 studenter vid Lunds universitet och Malmö Högskola. Efter en abstraktionsmanipulation, en så kallad Navon task, ombads deltagarna skatta scenarier där personer begår moraliskt tvivelaktiga handlingar samt fylla i Consideration of Future Consequences Scale (CFC), Future Self-Continuity Scale (SCS) och ett mått på moraliska värderingar. Den experimentella manipulationen hade ingen effekt på moralskattningarna. En standard linjär regressionsanalys visade dock att moralisk känslighet, moraliska värderingar och värde på CFC utgör signifikanta prediktorer för hur fel man bedömer en moraliskt tvivelaktig situation. Relationen mellan de olika faktorerna är ett intressant och inte tidigare påvisat fynd och sambandet mellan CFC och moral antyder på en relation mellan två separata konstrukt inom psykologin.

Keywords: Självkontroll, Construal Level Theory, GLOMO^{sys}, moraliska värderingar, nutida/framtida själv.

Inledning

Dagens samhälle med dess ständiga aktivitet och aldrig sinande ström av information omringar oss med frestelser och lurar oss att leva i nuet, unna oss saker och köpa oss lycka (Botton, 2012). Reklampelare med uppmaningar om att begrunda vår framtid och begränsa våra begär lyser dock med sin frånvaro. Vi förlitar oss därför på våra grundläggande värderingar och principer som pålitliga vägvisare att effektivt guida oss genom livet. Vi håller vår moraliska kompass ytterst ansvarig för hur vi tolkar och svarar på omgivningens krav och löften – de flesta av oss ser den som en central del av självkonceptet (Gino, Schweitzer, Mead & Ariely, 2011). Idag – med en så stor del av vårt beteende på autopilot – är det därför viktigare än någonsin att denna kompass är försiktigt kalibrerad och inställd efter våra grundläggande värderingar. För vad sker om så inte är fallet? Om vår moral inte är konstant utan föränderlig över kontext och tillfällighet? Om vi genom att manipulera en människas perception kan påverka hennes känsla av moral – kan vi då anta att moralen är formbar?

Att stanna upp och reflektera över eventuella konsekvenser av våra handlingar är långt ifrån en självklarhet och har kanske aldrig varit svårare än det är idag. Istället uppkommer ständigt nya situationer som kräver vår uppmärksamhet, tolkning och omedelbara handling (Gilbert & Wilson, 2007). Till sin hjälp har hjärnan tidigare erfarenheter och aktiva stereotyper ledda av våra inneboende instinkter och drifter. Mycket av det vi dagligen erfar sker dock utanför vår direkta upplevelse, i medvetandes periferi, där oviktiga detaljer försvinner och skalas bort till förmån för det som bedöms mest relevant (Norretranders, 1991). Med så mycket av våra förmågor bortsorterade innan vi ens reagerat är det viktigare än någonsin att det som når vår uppmärksamhet och leder till handling faktiskt speglar våra verkliga värderingar.

Hur och vad vi väljer att betrakta som relevant i en situation beror på en mängd omständigheter; vi kan besöka ett konstmuseum iklädd expertens öga för detaljer och intressera oss för skiftningen i ett unikt penseldrag eller istället betrakta en målning på avstånd med barnets nyfikna naivitet. Det sätt på vilket vi väljer att närma oss ett objekt påverkar dock mer än själva perceptionen – det styr även vårt sätt att tolka och identifiera situationer i allmänhet (Trope & Liberman, 2003). Vår förmåga till selektiv uppmärksamhet påverkar hur vi fysiskt representerar ett objekt såväl som hur vi mentalt representerar situationer i vardagen. Då vi ställs inför problem riskerar vi ibland att fastna i små

ovidkommande detaljer och då förlora fokus på vad som egentligen är viktigt. Ett allt för stort fokus på detaljer och kontext kan således försvåra vår möjlighet att uppfatta helheten, medan att zooma ut och ta ett steg tillbaka kan vara det som låter oss urskilja skogen för alla träden (Förster & Dannenberg, 2010).

GLOMO^{sys}

Hur vi uppfattar världen påverkas alltså av hur vi processar information. Vi kan antingen se till helheten eller till de specifika delarna, något som enligt Försters & Dannenbergs teori om global och lokal informationsbearbetning (GLOMO^{sys}), påverkar det sätt vi tolkar information och mentalt representerar handlingar. Genom en manipulation kunde Förster & Dannenberg (2010) få människor att uppmärksamma detaljer (det lokala och konkreta) eller helheten (det globala och abstrakta), något som även visade sig kunna överföras till andra orelaterade uppgifter, utan människors medvetande (ibid.). Denna manipulation verkar genom att *prima* människor att använda sig av en abstrakt, global och gestaltorienterad *mindset* eller en konkret, lokal och detaljorienterad *mindset* (ibid.). Hur en person ser på ett objekt påverkar även hur hon senare kommer att definiera och beskriva situationer. De som primats globalt tenderar att uppmärksamma helheten och kärnan i en situation och de som primats lokalt tenderar att se till detaljerna, kontexten och det perifera i en situation (ibid.).

Construal Level Theory

Vårt sätt att uppmärksamma globala eller lokala aspekter av en händelse påverkar dock mer än vårt sätt att beskriva och definiera en situation – det påverkar även våra mentala föreställningar. En nära besläktad teori till GLOMO^{sys} är *Construal Level Theory* (CLT). En teori som utgår från tanken att olika *construals*, dvs. mentala föreställningar, ligger till grund för hur vi tolkar och definierar verkligheten. De handlingar vi utför kan beskrivas på en mängd olika sätt. En handling som ”att låsa dörren” kan beskrivas på en konkret nivå, ”sätta nycklarna i låset” eller på en mer abstrakt nivå ”säkra hemmet”. Olika beskrivningar av samma handling representerar dessa olika *construals*, där ”att sätta nycklarna i låset” verkar på en konkret nivå (låg-nivå *construal*) och ”säkra hemmet” verkar på en abstrakt nivå (hög-nivå *construal*) (Trope & Liberman, 2003). Då vi tänker abstrakt utvärderar vi händelser utifrån hög-nivå *construals* där fokus läggs på helheten, det globala och väsentliga i situationen (ibid.). CLT-teorin förklarar detta i termer av psykologisk distans som utmärker allt det som sker bortom vår direkta upplevelse av här och nu. Ett abstrakt tänkande skapar ett psykologiskt avstånd mellan oss och händelsen – en distans som får detaljer att lämnas åt

periferin och våra grundläggande värderingar och kärna att träda fram (ibid.). Hög-nivå *construals* kan på så sätt sägas vidga en persons mentala horisont (Fujita, Trope, Liberman, & Levin-Sagi, 2006).

Då vi upplever något som nära oss (temporalt, spatiale, socialt eller hypotetiskt), tänker vi mer i konkreta termer och använder mer låg-nivå *construals*. Enligt CLT är relationen mellan psykologisk distans och nivå av *construal* dubbelriktad, distans påverkar nivå av *construal* och nivå av *construal* påverkar psykologisk distans (Fujita et al., 2006). Studier har visat hur specifika psykologiska avstånd är relaterade till abstraktion och funnit att tankar på framtiden sker på ett abstrakt plan eftersom själva händelsen inte sker i vår direkta omgivning utan representeras mentalt (ibid.). Det finns därför anledning att tro att en abstrakt priming eller tankar på framtiden bidrar till att grundläggande värderingar och moraliska koncept blir mer framträdande och lättillgängliga i en persons medvetande – att onödiga detaljer skalas bort till förmån för personens moraliska kärna.

Den abstrakta framtiden

Att företa sig i tankar om framtiden ter sig för de flesta som en självklarhet, en aspekt av livet vi sällan eller aldrig förundras över. Vårt sätt att tänka på framtiden är dock en unik förmåga som skiljer oss från andra varelser på jorden. Vi har möjligheten att föreställa oss något innan det faktiskt inträffat och dessutom makten att med fantasins kraft lämna nuet – utan att lämna vårt vardagsrum. Det är denna färdighet som gör det möjligt för oss att planera för framtiden, tänka långsiktigt och ta hänsyn till framtida konsekvenser. Vår förmåga till *Prospektion* – att se framåt i tiden eller begrunda framtiden – har dock sitt pris. Då vi blir varse vår framtid blir vi också varse vår egen dödlighet. Det är alltså inte alltid med rosafärgade glasögon vi ponerar vår framtid (Gilbert & Wilson, 2007). Vi reflekterar i olika grad över de konsekvenser som kan följa våra beslut och handlingar. Vissa fokuserar på nuet, fångar dagen och tänker kortsiktigt medan andra hellre offerar omedelbar lycka till förmån för sitt senare välbefinnande. Skillnader i hur vi prioriterar nuet över framtiden är ett relativt stabilt personlighetsdrag som visat sig korrelera med många olika aspekter i livet; från hälsa och välfärd till akademisk framgång och självkontroll (Strathman, Gleicher, Boninger & Edwards, 1994).

Filosofen Parfit (1971) beskriver människan i termer av ett *present* och *future self* – olika delar av jaget som verkar parallellt med varandra i en sekvens av överlappande själv. Ett

nutida själv som är närvarande i stunden och agerar enväldig beslutsfattare och ett framtida själv som skördar frukten av vår ansträngning såväl som konsekvenserna av våra handlingar. Vi kan ha olika stark koppling mellan våra själv – vissa upplever en närhet och överensstämmelse med sitt framtida själv medan andra ser sitt framtida själv som en helt annan person (ibid.). En grundläggande mekanism bakom detta fenomen tros vara att människor som upplever stor distans till sina framtida jag i allt för stor utsträckning väljer omedelbara fördelar framför långsiktiga konsekvenser av sina handlingar (Ersner-Hershfield, Cohen & Thompson, 2011). Om vi ser på vårt framtida jag som en annan person blir ett långsiktigt tänkande mindre relevant och frestelsen att handla impulsivt och myopiskt (dvs. i enlighet med sin omedelbara preferens) mer påtaglig – det är ju trots allt inte *vi* som måste ta konsekvenserna. Ett mått som avser mäta denna känsla av kontinuitet är *Future Self-Continuity Scale* (SCS). Forskning har visat på ett samband mellan en svag koppling till sitt framtida jag och oetiskt beteende (Ersner-Hershfield et al., 2011). Förmågan att kunna projicera sitt nuvarande jag in i framtiden i kombination med en känsla av närhet till detta jag antas därför vara en förebyggande faktor i omoraliskt beteende (ibid.).

Hänsyn till framtida konsekvenser

Liksom andra personlighetsdrag finns naturligtvis individuella skillnader i vår möjlighet och benägenhet att tänka på framtiden. En skala som visat sig mäta detta personlighetsdrag är *Consideration of Future Consequences Scale* (CFC), ett mått som avser spegla i vilken utsträckning människor värderar framtida konsekvenser av sina handlingar över de omedelbara (Strathman et al., 1994). Ett högt värde på CFC-skalan indikerar ett mindre fokus på omedelbar tillfredsställelse och kortsiktig njutning och ett större fokus på framtida följder och långsiktigt välbefinnande. Ett lågt värde på CFC indikerar motsatsen – större fokus på omedelbar tillfredsställelse och mindre på framtida konsekvenser.

Då framtiden i sig är något som är distanserat från oss, och därmed ett abstrakt koncept, är det rimligt (och i enlighet med CLT) att anta att vår förmåga att företa sig i tankar om framtiden kräver en sorts abstrakt tänkande. Forskning har visat att de som skattat högt på CFC-skalan tenderar att använda sig mer av abstrakt tänkande och hög-nivå construals än de med lågt värde på CFC (Joireman, Stratham & Balliet, 2006). Ett alltför nutidsorienterat förhållningssätt har även visat sig ha allvarliga följder. Låga värden på CFC har visat sig korrelera med aggressivitet, impulsivitet, låg self-efficacy och bristande självkontroll (ibid.).

Utifrån en definition av självkontroll som ”en uppoffring av kortsiktig lycka till förmån för långsiktigt välbefinnande”, framstår kopplingen mellan självkontroll och CFC som tydlig (Rachlin, 1995). Kopplingen har förklarats med att människor som tänker mer på framtida konsekvenser lättare kan föreställa sig de negativa följder som kommer av att agera impulsivt och falla för frestelser. Det har spekulerats i huruvida människor med hög CFC tränat upp sin förmåga till självkontroll och långsiktigt tänkande genom att de lärt sig kopplingen mellan handlingar och konsekvenser (Joireman et al., 2006). Att vara kapabel att föreställa sig de konsekvenser som tillkommer sitt framtida jag borde rimligen minska den upplevda distansen mellan ens nutida och framtida jag – och vidare stärka en människas förmåga till självkontroll.

Den moraliska muskeln

Då vi talar om självkontroll gör vi det ofta i samband med rökning, bantning och impulsiv shopping och människans förmåga att stå emot dessa frestelser och utöva viljestyrka (Baumeister & Tierney, 2011). Ny forskning liknar viljestyrka vid en moralisk muskel som kräver kognitiva resurser. När dessa resurser sinar uppkommer ett tillstånd av *Ego Depletion* som visat sig ligga till grund för oetiskt beteende (Baumeister & Tierney, 2011; Gino et al., 2011). Frestelser är dock inte begränsade till cigaretter och chokladbakelser – de gör sig även påmind i vårt dagliga moraliska beteende. Precis som vi idkar självkontroll då vi lyckas motstå något sött använder vi oss av självkontroll då vi motstår frestelsen att agera oetiskt (Baumeister & Bushman, 2010). Gino et al. (2011) talar i termer av en inre konflikt mellan två motsatta aktörer – en vars syfte är att maximera självintresse och en som önskar upprätthålla en positiv moralisk självbild. Det är för att lösa denna interna konflikt mellan kort- och långsiktiga mål som individer utövar självkontroll (Mead, Baumeister, Gino, Schweitzer & Ariely, 2009). Vi ställs alla inför moraliska frestelser då vårt direkta självintresse kolliderar med våra inneboende moraliska principer och vår vilja att agera i samklang med dessa.

Fujita et al. (2006) har undersökt sambandet mellan CLT och självkontroll. Forskningen visar att tillämpandet hög-nivå *construals* aktiverar våra globala mål och värderingar som då blir mer troliga att guida våra beslut och handlingar. Då moraliska koncept generellt sett anses vara abstrakta, hög-nivå *construals* borde således förmågan att stå emot moraliska frestelser vara bättre hos de som tänker abstrakt, antingen via priming eller genom tankar på framtiden – förutsatt att de anser moraliska principer vara viktiga komponenter i självkonceptet. De

människor som använder sig av hög-nivå *construals* har också visat sig uppvisa bättre självkontroll, agera mindre myopiskt, ha en svagare preferens för omedelbara belöningar, en mer negativ syn på frestelser och en ökad tendens att bedöma situationer som moraliskt relevanta (ibid.). Ett abstrakt tänkande verkar underlätta för vår förmåga att stå emot moraliska frestelser genom att påminna oss om våra grundläggande värderingar.

Med en syn på moraliska principer och värderingar som abstrakta koncept är det också rimligt att anta att dessa skulle borde bli mer tillgängliga för en person som upplever en situation som psykologiskt avlägsen. Eyal, Liberman och Trope (2008), har belyst detta fenomen och vidare visat att människor bedömer omoraliska handlingar mer negativt och altruistiska handlingar mer positivt då de uppges ha skett för tio år sedan än om de skett nyligen. Det psykologiska avståndet kräver abstrakt tänkande, något som förminskar betydelsen av kontext och situation till förmån för människors moraliska värderingar. En abstrakt priming borde således göra så att en persons globala, överordnade mål framstår som mer tydliga och lättillgängliga i sinnet. Om dessa mål involverar moraliska principer borde dessa bli mer prominenta och därför öka personens benägenhet att identifiera en situation som moraliskt relevant. Det verkar därför rimligt att anta att personer som tänker abstrakt (med högt värde på CFC eller globalt primade) borde vara bättre på att identifiera en situation som moraliskt relevant – förutsatt att moraliska principer är en viktig del av personens självkoncept.

Människor med ett högt värde på CFC borde uppvisa bättre moralisk självkontroll än de med lågt värde på CFC – oavsett tidigare priming då dessa innehar en naturlig tendens att tänka på framtiden. De som i stor utsträckning tar hänsyn till framtida konsekvenser borde ha lättare att föreställa sig framtiden, tänka abstrakt och handla i enlighet med sina långsiktiga mål och värderingar – de borde därför vara bättre på att idka moralisk självkontroll (Joireman, Balliet, Sprott, Spangenberg & Shultz, 2008). Det finns därför skäl att tro att de personer med högt värde på CFC och som dessutom primas globalt borde vara de som bäst identifierar en situation som moraliskt relevant och förkastlig. Vi anser det rimligt att anta att en persons värde på CFC-skalan borde moderera relationen mellan global/lokal priming och förmågan att identifiera en situation som moraliskt relevant och felaktigt.

Sammanfattning

Med utgångspunkt i CLT och GLOMO^{sys} kan vi utgå ifrån att en global mindset bidrar till att definiera situationer i mer abstrakta termer och att dessa termer i sig skapar en känsla av

psykologisk distans. Vi kan även påstå att ett fokus på helheten lyfter blicken, skalar bort onödiga detaljer och ger plats åt vår grundläggande kärna och långsiktiga mål. Genom att manipulera abstraktionsnivå borde vi således kunna skapa ett avstånd som låter människor bortse från perifera detaljer och närma sig sina basala värderingar. Relationen mellan global priming, abstrakt tänkande och moralisk känslighet borde vidare kunna modereras av två faktorer; grundläggande moraliska värderingar och benägenhet att ta hänsyn till framtida konsekvenser av sina handlingar. Manipulationen borde enligt vår hypotes få störst effekt hos de som anser moraliska principer viktiga för självkonceptet och som dessutom tar stor hänsyn till framtida konsekvenser. Våra hypoteser är som följer:

Huvudhypotes: Personer som primats att tänka globalt och abstrakt borde ha lättare att identifiera en tvetydig situation som moraliskt relevant samt att skatta tveksamt beteende som moraliskt fel än de som primats lokalt eller inte alls.

Moderatorhypotes: Relationen mellan abstraktionspriming och moralisk känslighet borde modereras av i vilken mån man prioriterar framtida framför nära konsekvenser av sina handlingar, samt hur starkt man omfattar relevanta moraliska värderingar. Personer med högt värde på CFC, starka relevanta moraliska värderingar och en global mindset borde alltså enligt vår hypotes vara de som i störst utsträckning identifierar en situation som moraliskt relevant och även fördömer moraliska övertramp hårdast.

Metod

Deltagare

I studien deltog 113 personer mellan 19 och 45 år ($M = 24.00$, $SD = 4.07$), varav 43 män och 70 kvinnor. Samtliga försökspersoner var studenter som rekryterades via ett bekvämlighetsurval vid Lunds universitet och Malmö högskola. Slumpmässigt tillfrågade individer erbjöds fylla i en kort enkätundersökning vid sina studieplatser i bibliotek och andra studiemiljöer. De ombads följa instruktioner givna på enkäten och inte samtala med varandra under utförandet.

Material

Navon Task. För att prima deltagarna till att använda sig av antingen en abstrakt, global och gestaltorienterad *mindset* eller av en konkret, lokal och detaljorienterad *mindset* använde vi

oss av en s.k. *Navon Task* (Navon, 1977). Denna uppgift är en klassisk metod för att manipulera abstraktion och har använts flitigt och med goda resultat i tidigare forskning (Smith, Wigboldus, & Dijksterhuis, 2008 & VanDellen, Sanders, Fitzsimons, 2012). Försökspersonerna delades slumpmässigt in i tre olika betingelser; en lokal, en global samt en kontrollbetingelse. Uppgiften gick ut på att deltagarna presenterades för ett antal stora bokstäver uppbyggda av mindre bokstäver (t.ex. ett stort E uppbyggt av mindre S). Försökspersonerna instruerades sedan att antingen ange den stora ”övergripande” bokstav de såg (globala betingelsen) eller att ange den mindre bokstav som formade den ”övergripande” bokstaven (lokala betingelsen). Personerna i kontrollbetingelsen utförde ingen *Navon Task* utan verkade enbart som en kontroll för manipulationens effekt. Deltagarna presenterades för vardera tio bokstäver, en per sida.

S S S S S S S S
S
S
S S S S S S S
S
S
S S S S S S S

Fig. 1. Exempel på en bokstav som användes i *Navon Task*.

Moralisk känslighet och moraliskt fördömande. Samtliga deltagare ombads därefter fylla i två olika formulär vars syfte var att undersöka skilda aspekter av deras moral. Det första avsåg mäta deltagarnas *moraliska känslighet*, dvs. deras tendens att uppfatta ett tvetydigt dilemma som moraliskt relevant eller ej. I enlighet med tidigare studier valde vi att mäta moralisk känslighet som konsekvensen av att inte känna igen en moralisk komponent i ett beslut – det vill säga en avsaknad av etikrelaterade konstrukt i personens medvetenhet då hon fattar beslutet (Gino et al., 2011). I enlighet med Wakslak, Nussbaum, Liberman och Trope (2008) bad vi försökspersonerna ta ställning till fem hypotetiska situationer, samtliga med moraliskt tvetydiga aspekter. Efter varje dilemma ombads deltagarna att välja ett av två olika påstående

de ansåg bäst beskriva situationen; det ena alternativet moraliskt laddat och det andra moraliskt oladdat (se appendix A).

Du håller på att skriva en svår salstenta. När du skrivit klart dina svar och medan salstentan fortfarande pågår så tar du chansen att fuska genom att titta på en klasskamrats svar. Du väljer dock att inte göra några ändringar på din egen tenta.

Vilken formulering beskriver bäst handlingen?

Fuska

Tjuvkika på en annan students tenta

Fig. 2. Exempel på de moraliska dilemman som användes för att undersöka deltagares *moraliska känslighet* och benägenhet till *moraliskt fördömande*.

Det andra formuläret användes för att undersöka försökspersonernas benägenhet till *moraliskt fördömande*, dvs. hur *mycket* fel de ansåg de moraliskt tvetydliga handlingarna var. För att undersöka detta utformades en andra enkät bestående av samma dilemman som i den första enkäten med den enda skillnaden att deltagarna här ombads gradera hur fel de tyckte att agerandet var på en Likert-skala mellan 1 och 9, där 1 = inte alls fel och 9 = oerhört fel. Enligt vår hypotes borde personer som primats globalt och abstrakt i *Navon Task* i större utsträckning beskriva en situation som moraliskt laddad och även skatta agerandet som ”mer fel” än de som primats lokalt eller inte alls.

Consideration of future consequences. För att undersöka huruvida relationen mellan global priming och benägenheten att uppfatta en situation som moraliskt relevant skulle modereras av en individs hänsyn till framtida konsekvenser, ombads deltagarna även fylla i skalan *Consideration of future consequences Scale*. Skalan består av 12 påståenden med avsikt att spegla en individs tendens att väga de direkta konsekvenserna av hennes beteende över de mer avlägsna konsekvenserna. Då skalan endast fanns tillgänglig på engelska översatte vi den till svenska via en såkallad *back translation*. Denna procedur genomfördes på följande vis. En av författarna översatte CFC-skalan till svenska. Den andra författaren översatte, oberoende av den första författaren, tillbaka den svenska skalan till engelska. De två engelska skalorna, originalversionen av CFC samt den version som genomgått en *back translation*, jämfördes sedan. Proceduren upprepades till dess att de båda engelska versionerna var identiska. Båda författarna var överens om att påståendena på den svenska skalan verkligen betydde samma sak som påståendena i originalversionen. Skalan innehåller påståenden av typen ”*Jag reflekterar över hur saker och ting kan te sig i framtiden och försöker påverka dessa saker*”

genom mitt vardagliga beteende här och nu” (se appendix B). Deltagarna fick sedan på en femgradig Likert-skala skatta hur väl varje påstående stämde in på dem som person med 1 = ”extremt olikt” och 5 = ”extremt karakteristiskt”.

Future self-continuity scale. Som ett komplement till CFC-skalan valde vi även att låta deltagarna fylla i *Future self-continuity scale (SCS)*. Detta är ett vedertaget mått som skapades av Ersner-Hershfield, Garton, Ballard, Samanez-Larkin och Knutson (2009a) och bygger på Parfitts (1971) termer av *present* och *future self*. Testet avser mäta en individs upplevda koppling till sitt framtida jag genom att undersöka hur väl personen känner att sitt nuvarande jag stämmer överens med sitt framtida jag om tio år. Trots att måttet endast innehåller ett *item* har det uppvisat god reliabilitet och validitet och vidare visat sig korrelera med CFC-skalan (Bartels & Urminsky, 2011). För att underlätta för försökspersoner och tillhandahålla ett mer samstämt test översatte vi *present self* till *nutida jag*, och *future self* till *framtida jag*. Deltagarna instruerades att kryssa för den figur de ansåg bäst stämde in på dem själva.

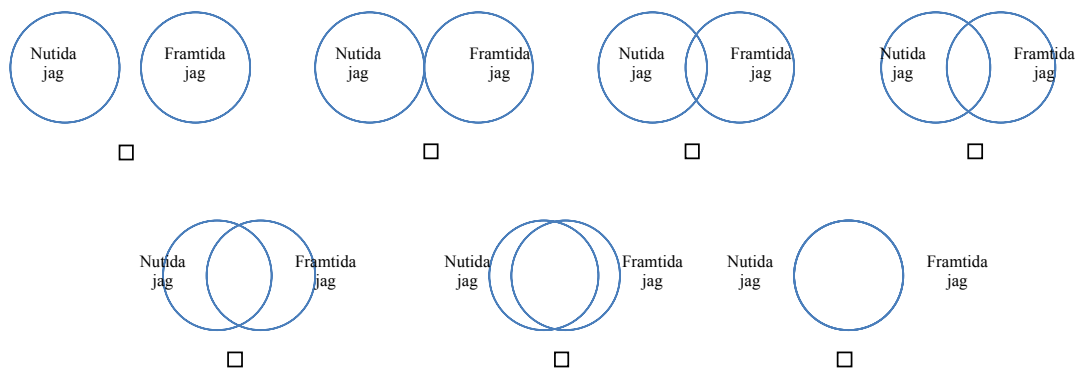

Fig. 3. Översatt version av *Future Self Continuity Scale* (Ersner-Hershfield et al., 2009a). Deltagarna fick följande instruktion: ”Markera den bild som bäst beskriver hur väl du känner att ditt nuvarande jag (du idag) stämmer överens med ditt framtida jag (du om 10 år)”.

Värderingsskala. Avslutningsvis ombads deltagarna fylla i en värderingsskala med avsikt att undersöka deras grundläggande värderingar. Skalan innehöll 10 olika påståenden av typen ”Hur viktigt anser du det är att uppföra dig ärligt?” varefter försökspersonerna ombads skatta hur viktiga de ansåg dessa värderingar vara på en Likert-skala mellan 1 och 9, där 1 = ”inte alls viktigt” och 9 = ”oerhört viktigt” (se appendix C). Med utgångspunkt i vår hypotes intresserade vi oss främst för den sjätte värderingen som direkt kunde kopplas till de moraliska situationer vi undersökt i samband med en persons *moraliska känslighet* och tendens till *moraliskt fördömande*. Denna värdering löd: ”Hur viktigt anser du det är att följa

regler och moraliska principer". Vår förhoppning var att skattningen av denna värdering skulle korrelera och stämma överens med individens grad av *moralisk känslighet* och tendens till *moraliskt fördömande*. De övriga var så kallade "filler items", dvs. utfyllnader i formuläret för att ta fokus från de värderingar vi önskade mäta och dessutom scanna för grader av t.ex. social önskvärdhet och andra typer av individrelaterade confounds. Enligt vår hypotes borde en individs grundläggande värderingar moderera effekten av abstraktion på moral genom att de globalt primade borde vara mer känsliga för moraliska aspekter i en situation – om de skattat moraliska principer som viktiga komponenter i deras självkoncept. I enlighet med vår hypotes borde även de som håller moraliska värderingar som centrala för självkonceptet påverkas mindre av en lokal priming. Individers moraliska kärna borde således bli mer prominent till följd av ett abstrakt tänkande men inte helt låta sig undertryckas av ett konkret sådant.

Procedur. Vi sammanställde ett häfte med alla ovan beskrivna mått. Totalt 120 häften (40st i varje betingelse) delades slumpmässigt ut till deltagare som vid förfrågan tackat ja till att delta i en kort enkätundersökning. På häftets framsida fanns en kort presentation av studien och försöksledarna samt information om deltagarnas rättigheter. Med anledning av de tre olika betingelserna användes tre olika häften; den enda skillnad dem emellan var deras olika instruktioner i Navon Task. En tredjedel innehöll globala instruktioner, en tredjedel lokala och en tredjedel tillhörde kontrollgruppen och saknade således en *Navon Task*. Eftersom syftet med vår hypotes var att manipulera abstraktion inleddes häftet med *Navon Task*. Syftet med denna ordning var att prima deltagarna med en viss *mindset* i förhoppning att de tillämpade denna i efterföljande test på *moralisk känslighet och benägenhet till moraliskt fördömande*. Med hänsyn till primingens tillfälliga natur önskade vi endast influera individernas svar på de första två måtten. Vi placerade därför våra tre konstanta mått; CFC, SCS och värderingsskalan i slutet av undersökningen. I ett försök att hindra deltagare från att lista ut vår hypotes presenterades de tre sista måtten som skilda från undersökningen och istället som två nya värderingsskalor vi önskade deras hjälp med att validera. CFC och SCS presenterades tillsammans och värderingsskalan utgjorde en egen skala. Häftet avslutades med ett formulär där deltagare fick fylla i ålder, kön samt vad de trodde syftet med studien var. Anledningen till detta var att kontrollera för risken att någon gissat hypotesen och därmed bidragit till missvisande data. Deltagarna erbjöds även möjligheten att fylla i mailadress för att erhålla en färdig version av rapporten skickad till sig.

Preliminär analys. 113 personer deltog i studien. Bortfallet på sju personer förklaras av att två personer gav ofullständiga svar, en person hade inte genomfört priminguppgiften på ett korrekt sätt och de resterande fyra hade antingen ångrat sig om att delta eller försvunnit utan att ha lämnat in sina svar. CFC uppvisade god homogenitetsreliabilitet ($\alpha = .83$), dvs. de olika items som ingår i skalan tenderade att mäta samma sak. CFC och SCS korrelerade positivt ($r = .25, p < .01$), vilket ger en indikation på deras kriterierelaterade validitet. *Moralisk känslighet* och tendens till *moraliskt fördömande* korrelerade starkt med varandra ($r = .50, p < .01$) vilket indikerar att måtten mäter samma underliggande konstrukt (moral). Med bakgrund i denna preliminära analys, och med samtliga antaganden om varianshomogenitet och normalfördelad data uppfyllda, är det rimligt att gå vidare i analysen.

Resultat

Studiens huvudhypotes var att undersöka huruvida personer som primats att tänka globalt och abstrakt i större utsträckning identifierar en tvetydig situation som moraliskt relevant och skattar denna som ”mer fel” än de som primats lokalt eller inte alls. Vi ville även undersöka om det fanns en interaktionseffekt mellan CFC och primingen. För att testa detta utfördes två faktoriella 3x2-ANOVOR (för deskriptiv statistik, se tabell 1).

Tabell 1. Deskriptiv statistik för betingelsegrupper i *Navon Task* och moralisk känslighet respektive moraliskt fördömande.

Betingelse på <i>Navon Task</i>	Global (N=33)	Lokal (N=38)	Kontroll (N=37)
Moralisk känslighet, M(SD)	1.36 (.21)	1.9 (.25)	1.38 (.22)
Moraliskt fördömande, M(SD)	4.72 (1.30)	4.85 (1.11)	4.64 (1.20)

Med hjälp av en mediansplit delades deltagarna in i en hög- och en lågrupp på CFC-skalan för både moralisk känslighet (för deskriptiv statistik, se tabell 2) och tendens till moraliskt fördömande (för deskriptiv statistik, se tabell 3).

Tabell 2. Deskriptiv statistik för hög-/låggrupp i CFC och moralisk känslighet.

Betingelse på <i>Navon Task</i>	Global	Lokal	Kontroll
Höggrupp CFC, M(SD)	1.37 (.22), N=22	1.47 (.17), N=16	1.38 (.23), N=17
Låggrupp CFC, M(SD)	1.33 (.21), N=11	1.33 (.28), N=22	1.39 (.21), N=20

Tabell. 3. Deskriptiv statistik för hög-/låggrupp i CFC och moraliskt fördömande.

Betingelse på <i>Navon Task</i>	Global	Lokal	Kontroll
Höggrupp CFC, M(SD)	4.65 (1.41), N=22	5.28 (1.02), N=16	4.85 (1.00), N=17
Låggrupp CFC, M(SD)	4.84 (1.09), N=11	4.54 (1.08), N=22	4.47 (1.34), N=20

Den första 3x2-ANOVAN undersökte huruvida *moraliskt fördömande* och CFC interagerade med resultatet på *Navon Task*. Betingelse på *Navon Task* och mediansplitad poäng på CFC användes som oberoende variabler och *moraliskt fördömande* som beroende variabel. Varken betingelse på *Navon Task*, $F(2, 102) = .41, p = .67$ eller poäng på CFC, $F(1, 102) = 1.75, p = .19$, uppvisade någon signifikant huvudeffekt. Det förekom inte heller någon signifikant interaktionseffekt mellan de två oberoende variablerna, $F(2, 102) = 1.23, p = .30$.

Samma procedur användes för att undersöka om de två oberoende variablerna hade haft någon effekt på *moralisk känslighet*. Inte heller denna ANOVA uppvisade någon signifikant huvudeffekt för varken betingelse på *Navon Task*, $F(2, 102) = .36, p = .70$, eller för CFC, $F(1, 102) = 1.61, p = .21$. Det förekom inte heller någon signifikant interaktionseffekt, $F(2, 102) = 1.06, p = .35$. Resultaten av dataanalysen uppvisade inget stöd för hypotesen.

Vid ytterligare dataanalyser påträffades däremot andra intressanta resultat. En standard linjär regressionsanalys gjordes för att undersöka ifall moralisk känslighet, CFC och den sjätte värderingen ("Hur viktigt anser du det är att följa regler och moraliska principer") predicerar grad av moraliskt fördömande. Preliminära analyser gjordes för att försäkra att datan var i linje med de antaganden som krävs med linjäritet, multikollinjäritet och homoskedasticitet. Regressionanalysen visade att moralisk känslighet, CFC och den sjätte värderingen predicerar moraliskt fördömande till 30.9%, $F(3, 103) = 16.83, p < .001$. Samtliga koefficienter utgjorde signifikanta prediktorer där moralisk känslighet visade sig vara den starkaste prediktorn, $\beta = .44, p < .001$, CFC hade en marginellt signifikant effekt, $\beta = .16, p = .06$. Sjätte värderingen hade ett $\beta = .22, p < .05$.

Diskussion

Syftet med denna studie var att undersöka huruvida kognitiv abstraktionsnivå (användandet av hög-nivå respektive låg-nivå *construals*) påverkar människors tendens att identifiera en tvetydig situation som moraliskt relevant och felaktig. I anslutning till vår huvudsakliga hypotes undersökte vi även två modererande faktorer; människors benägenhet att tänka på framtiden och deras grundläggande moraliska värderingar.

Våra resultat visade ingen signifikant effekt av abstraktionsnivå på människors moralbedömningar. En möjlig förklaring till detta kan vara den abstraktionsmanipulation vi valt att använda, *The Navon Task* (Navon, 1977). Darwent, Fujita och Wakslak (2010) har i anslutning till Förster och Dannenbergs teori, GLOMO^{sys} (2010), pekat på brister i teorin och att använda *Navon Task* som manipulation. De ifrågasätter sambandet mellan perceptuell och konceptuell informationsbearbetning och menar att *Navon Task*, trots sin elegans och kontroll, inte kan garantera för vilka kognitiva resultat dess instruktioner kan medföra. Att bli instruerad att lägga märke till det globala eller lokala kan påverka en persons totala grad av uppmärksamhet eller rent utav tolkas som en konceptuell regel ”fokusera nu på helheten/detaljerna” istället för att agera i syfte av omedveten priming (Darwent et al., 2010). Denna kritik förklarar dock inte våra uteblivna resultat då en sådan confound borde ha förstärkt Navons påverkan medan vår manipulation inte gav resultat.

En annan förklaring till vårt uteblivna resultat kan vara det begränsade antal försökspersoner som deltog i studien. Denna faktor påverkar bl.a. genom att den bidrar till en låg power till testet av interaktionseffekten mellan CFC och *Navon Task*. Även det faktum att vi använde oss av en mediansplit för CFC bidrar till en låg power i detta test. Trots detta valde vi att använda oss av denna metod, detta i ett pedagogiskt syfte eftersom en hög-/låggrupp på CFC gör det lättare att tolka resultatet. Det är alltså möjligt att det finns en interaktionseffekt av CFC och betingelse på *Navon Task* som inte kommer fram i denna analys på grund av metodologiska orsaker. Det kan vara ett uppslag för framtida forskning att undersöka detta genom att använda sig av fler deltagare.

Ett resultat värt att nämnas är den goda homogenitetsreliabilitet som den översatta CFC-skalan uppvisade. Detta är den första svenska version av skalan som finns och resultatet visar på att översättningen är ett gott mått på CFC. Denna översatta version kan med fördel

användas i framtida studier där CFC-skalan är av intresse. Den positiva korrelationen mellan *Future Self-Continuity Scale* (SCS) och *Consideration of Future Consequences* (CFC) sammanfaller med tidigare forskning på området (Ersner-Hershfield et al., 2011).

I regressionsanalysen identifierades tre viktiga prediktorer för varför man bedömer olika situationer som fel. Värde på CFC, den sjätte värderingen ("Hur viktigt anser du det är att följa regler och moraliska principer") och moralisk känslighet predicerar oberoende av varandra hur fel man anser en moraliskt tvivelaktig situation vara. Det är inte en orimlig tanke att om man i första hand uppfattar en given situation som moraliskt fel, har lätt att föreställa sig framtida konsekvenser av sitt handlande samt håller moraliska principer för viktiga, bedömer nämnda situation som mer fel än en person som inte besitter någon av ovan nämnda egenskaper. Denna till synes logiska tankeföljd har inte tidigare haft någon vetenskaplig grund. Det ska dock noteras att eftersom regression bygger på korrelation kan resultaten inte säga något om kausaliteten mellan de olika faktorerna. Man kan t.ex. fråga sig om tendens till moraliskt fördömande beror på ens moraliska principer, eller om ens moraliska principer skapas av ens tendens till moraliskt fördömande? Sambandet mellan faktorerna skulle även kunna vara av en dubbelriktad natur då de är teoretiskt förankrade i CLT-teorin som bevisats vara dubbelriktad (Fujita et al., 2006). Ett intressant uppslag för framtida forskning är således att undersöka kausaliteten mellan moralisk känslighet, tendens till moraliskt fördömande, CFC och moraliska principer.

Med dessa intressanta resultat i åtanke bör dock poängteras att studien genomförts med ett begränsat urval studenter vid Lunds universitet och Malmö högskola. Detta påverkar studiens grad av generaliserbarhet då studenter vid dessa lärosäten, trots sina individuella olikheter, representerar en mycket specifik grupp i samhället. Människor som studerar bidrar med sin syn på verkligheten och tolkar situationer därefter – en verklighet som kan te sig helt annorlunda för individer från andra delar av samhället. En undersökning utförd i en annan grupp eller kultur kunde således bidragit till ett helt annat resultat. Den ekologiska validiteten i studien kan även diskuteras. Studien bygger på att deltagarna ställs inför moraliska dilemman som är hypotetiska; det är därför viktigt att poängtera att individer kan ha valt att agera annorlunda hade de ställts inför samma dilemma i realiteten.

Dock är kopplingen mellan moral och CFC är fortfarande intressant därför att den visar på en relation mellan två separata konstrukt inom psykologin och öppnar vägen för nya intressanta

frågeställningar. Kan ett alltför nutidsorienterat förhållningssätt bidra till att förklara oetiskt beteende? Är en nära koppling till sitt framtida jag avgörande för vår förmåga att uppfatta vårt beteende som moraliskt relevant? Och kan en människas omoraliska beteende förklaras av bristande självkontroll? Liknande frågor har undersökts i termer av oetiskt beteende och *Ego Depletion* (Gino et al., 2011) men inte i relation till CFC och kan därför vara av intresse för framtida forskning.

Denna studie har bekräftat att människor som tänker mer på framtida konsekvenser av sina handlingar, bedömer en handling som mer moraliskt fel. Detta ligger i linje med kärnan i CLT som säger att psykologisk distans (temporalt, spatialt, socialt eller hypotetiskt) aktiverar ett abstrakt tänkande och vice versa (Trope & Liberman, 2003). Ett tillämpande av hög-nivå *construals* borde låta oss zooma ut, bortse från oväsentliga detaljer, göra vår moraliska kärna mer prominent och underlätta vår förmåga att motså moraliska frestelser. Begrepp som framtiden och moraliska principer anses tillhöra abstrakta koncept och bör således enligt GLOMO^{sys} träda fram och i större utsträckning styra vårt beteende då vi fokuserar på helheten. En person som visar stor hänsyn till framtida konsekvenser använder sig redan utav ett abstrakt tänkande och bör därför ha en större fokus på helheten, ta mer ansvar för framtida konsekvenser och agera mer moraliskt.

Med en persons moraliska känslighet nära kopplad till hennes moraliska agerande (Gino et al., 2011) och hennes kortsiktiga tänkande nära besläktat med dennas oetiska beteende (Ersner-Hershfield et al., 2011) – kan vårt samband mellan moraliskt bedömande och långsiktigt konsekvenstänkande förefalla mer tydligt. En person som lätt kan föreställa sig konsekvenserna av sina handlingar har lättare att värja sig från moraliska frestelser och agera unisont med sitt framtida jag. En person som däremot upplever en större distans till sitt framtida jag, tenderar att tänka mer kortsiktigt och i högre grad uppvisa bristande självkontroll. Det vi upplever som psykologiskt avlägset är svårare att relatera till och utsäga, precis som då vi står långt ifrån ett objekt och har svårt att utläsa detaljerna.

Trots att vår studie inte uppvisade något stöd för att moralen kan manipuleras är kopplingen vi fann mellan moraliskt fördömande och hänsyn till framtida konsekvenser ett intressant fynd. Framtida forskning kan undersöka relationen mellan abstraktion, moral, CFC och självkontroll mer specifikt och med en annan abstraktionsmanipulation. Det kan även vara intressant att i framtida forskning testa våra hypoteser i en kollektivistisk kultur. Då vår studie

är utförd i västvärlden, är även det material vi använt av individualistisk natur. De moraliska dilemmor vi använt för att mäta känslighet, fördömande och självkontroll är skrivna i förstaperson – något som kan begränsa och försvåra generaliserbarheten till andra mindre individualistiska kulturer (Markus & Kitayama, 1991). Genom att ta hänsyn till kulturella skillnader i individens moraliska plikt gentemot kollektivet bör materialet som används bättre spegla hur moralisk självkontroll upplevs och idkas i andra kulturer.

Oavsett hur vi behandlar vårt framtida jag är realiteten obestridlig. Vi må förändras genom livet men den vi *är* förblir densamma. Det är samma *jag* som får dras med konsekvenserna av våra handlingar oavsett om detta *jag* är 20, 40 eller 90 år gammal. Att relatera till sitt framtida jag som om det vore en annan person försvarar inte ett omoraliskt beteende – snarare tvärtom. Vi måste lära oss att förutse konsekvenserna av dåliga beslut för att kunna undvika eller i alla fall reducera dem.

De problem som dominerar vårt samhälle idag är en produkt av människans jakt på kortsiktiga lösningar och omedelbar tillfredsställelse. I en tid präglad av finansiell kollaps, smältande isberg och epidemisk barnfotma förläggs ansvaret för våra handlingar utanför oss själva. Vi agerar mot vårt eget intresse och välbefinnande – trots att vi historiskt sett aldrig varit mer förmögna att göra så. Denna olyckliga tendens är dock allt annat än ny. Termen *Akrasia* myntades av Platon för tretusen år sedan och har sedan dess fått stå för vår förmåga att handla annorlunda än vad vårt eget omdöme säger oss vara bäst (Baumeister & Tierney, 2011). Våra impulsiva handlingar får således negativa konsekvenser för alla – inklusive oss själva.

Hur får man då människor att tänka mer långsiktigt? Trots att denna förmåga antas vara relativt stabil över livet finns klara skäl att vara hoppfull. Forskning av Ersner-Hershfield et al. (2011) har visat att människor endast genom att mentalt föreställa sig sitt framtida jag agerat mer moraliskt och långsiktigt. Ersner-Hershfield et al. (2009a) har dessutom visat sig kunna öka människors benägenhet att pensionsspara genom att presentera dem för en manipulerad bild av sig själva som äldre. En bild på vårt ålderstigna jag ger framtiden ett ansikte och verkar som en subtil uppmaning att inkorporera långsiktiga mål i de beslut vi fattar. En akt som underlättar för oss att identifiera med våra framtida jag (ibid.).

Kanske är det en regelbunden påminnelse om vår egen förgänglighet som vi behöver för att återfå en känsla av samhörighet med vår jord, våra medmänniskor och våra framtida jag.

Referenser

- Bartels, D. M., & Urminsky, O. (2011). On intertemporal selfishness: How the perceived instability of identity underlies impatient consumption. *Journal of Consumer Research*, 38, 182–198.
- Baumeister, R. F., & Bushman, B. J. (2010). *Social psychology and human nature (2nd ed.)*. Belmont, CA: Wadsworth.
- Baumeister, R. F. & Tierney, J. (2011). *Willpower: Rediscovering the greatest human strength*. New York: Penguin.
- Botton, A. (2012). *Religion for Atheists: A non-believer's guide to the uses of religion*. Hamish Hamilton.
- Darwent, K., Fujita, K., Wakslak, C. (2010) On the role of abstraction in global and local processing phenomena. *Current Directions in Psychological Science*, 21(1), 15–19
- Ersner-Hershfield, H., Cohen, T., & Thompson, L. (2011). Short horizons and tempting situations: When lack of continuity to our future selves leads to unethical behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 117(2), 298–310.
- Ersner-Hershfield, H., Garton, M. T., Ballard, K., Samanez-Larkin, G. R. & Knutson, B., (2009a). Don't stop thinking about tomorrow: Individual differences in future self-continuity account for saving. *Judgment and Decision Making*, 4(4), 280–286.
- Eyal, T., Liberman, N., & Trope, Y. (2008). Judging near and distant virtue and vice. *Journal of Experimental Social Psychology*, 44, 1204-1209.
- Fujita, K., Trope, Y., Liberman, N., & Levin-Sagi, M. (2006). Construal levels and self-control. *Journal of Personality and Social Psychology*, 90, 351-367.
- Förster, J., & Dannenberg, L. (2010). GLOMOsys : A systems account of global versus local processing. *Psychological Inquiry*, 21, 175–197.
- Gilbert, D. T., & Wilson, T. D. (2007). Propection: Experiencing the future. *Science*, 317, 1351–1354.
- Gino, F., Schweitzer, M. E., Mead, N. L., & Ariely, D. (2011). Unable to resist temptation: How self-control depletion promotes unethical behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 115, 191–203.
- Joireman, J., Strathman, A., & Balliet, D. (2006). Considering future consequences: An integrative model. In L. Sanna & E. Chang (Eds.), *Judgments over time: The interplay of thoughts, feelings, and behaviors*, 82-99. Oxford: Oxford University Press.
- Joireman, J., Balliet, D., Sprott, D., Spangenberg, E., & Shultz, J. (2008). Consideration of future consequences, ego-depletion, and self-control: Support for distinguishing between CFC-immediate and CFC-future sub-scales. *Personality and Individual Differences*, 48, 15-21.

- Markus, H. & Kitayama, S. (1991). Culture and the Self: Implications for Cognition, Emotion, and Motivation. *Psychological Review*, 98 (2), 224-253.
- Mead, N. L., Baumeister, R. F., Gino, F., Schweitzer, M. E., & Ariely, D. (2009). Too tired to tell the truth: Self-control resource depletion and dishonesty. *Journal of Experimental Social Psychology*, 45, 594–597.
- Navon, D. (1977). Forest before trees: The precedence of global features in visual perception. *Cognitive Psychology*, 9(3), 353-383.
- Norretranders, T. (1991). *Märk Världen –En bok om vetenskap och intuition*. Bonniers Alfa.
- Parfit, D. (1971). Personal identity. *Philosophical Review*, 80, 3–27.
- Rachlin, H. (1995). Self-control: Beyond commitment. *Behavior and Brain Sciences*, 18, 109–159.
- Smith P. K., Wigboldus D. H. J., Dijksterhuis, A. (2008). Abstract thinking increases one's sense of power. *Journal of Experimental Social Psychology*, 44, 378–385.
- Strathman, A., Gleicher, F., Boninger, D. S., & Edwards, C. S. (1994). The consideration of future consequences: Weighing immediate and distant outcomes of behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*, 66, 742–752.
- Trope, Y., & Liberman, N. (2003). Temporal construal. *Psychological Review*, 110, 403–421.
- Van Dellen, M., Sanders, M., Fitzsimons, G. M. (2012). When local processing increases the appeal of healthy options. *Journal of Experimental Social Psychology*.
- Wakslak, C. J., Nussbaum, S., Liberman, N., & Trope, Y. (2008). Representations of the self in the near and distant future. *Journal of Personality and Social Psychology*, 95, 757–773.

Appendix A

Vänligen läs följande påhittade scenarier och välj den formulering som bäst beskriver dem.

1. Du håller på att skriva en svår salstenta. När du skrivit klart dina svar och medan salstentan fortfarande pågår så tar du chansen att fuska genom att titta på en klasskamrats svar. Du väljer dock att inte göra några ändringar på din egen tenta.

Vilken formulering beskriver bäst handlingen?

- Fuska
- Tjuvkika på en annan students tenta

2. Du är på väg hem efter en sen kväll ute. Det är väldigt lite kollektivtrafik så här sent och istället för att stå i kylan och vänta på bussen eller promenera hem så beslutar du dig för att ta dig hem på en olåst cykel som du hittar. Cykeln visar sig emellertid ha punktering så du ställer tillbaka den och tar bussen.

Vilken formulering beskriver bäst handlingen?

- Använda en olåst cykel
- Stöld

3. En kollega behöver hjälp med att flytta och ringer till dig eftersom du tidigare lovat att ställa upp. Du hade egentligen tänkt ljuga om att vara sjuk för att istället gå på en konsert och slippa ditt åtagande. Konserten blev emellertid inställd och du erbjuder dig att hjälpa kvinnan.

Vilken formulering beskriver bäst handlingen?

- Försöka krångla sig ur en situation
- Visa bristande omsorg

4. Du är på semester i utlandet och har precis kommit tillbaka till hotellet efter att ha besökt en restaurang. Du upptäcker senare på notan att servitören glömt att ta betalt för ett par drinkar. Restaurangen ligger en bra bit bort och det skulle vara besvärligt att ta sig dit för att betala drinkarna, vilket får dig att avstå.

Vilken formulering beskriver bäst handlingen?

- Dricka något utan att betala
- Inte göra rätt för sig

5. Du har fått i uppgift att välja mellan två kandidater till ett jobb. En av kandidaterna är en personlig vän till dig men är något mindre meriterad än den andra kandidaten. Båda är dock tillräckligt kvalificerade för tjänsten och du väljer att ge jobbet till sin kompis då du vet att kompiserna verkligen gärna vill ha jobbet.

Vilken formulering beskriver bäst handlingen?

- Särbehandling
- Ordna ett jobb till någon man känner

Appendix B

För varje uttalande nedan ange huruvida uttalandet är karakteristiskt för dig som person.

1. Jag reflekterar över hur saker och ting kan te sig i framtiden och försöker påverka dessa saker genom mitt vardagliga beteende här och nu.

1	2	3	4	5
Extremt olikt				Extremt karakteristiskt

2. Jag ägnar mig ofta åt särskilda beteenden för att uppnå resultat som kanske inte infaller omedelbart.

1	2	3	4	5
Extremt olikt				Extremt karakteristiskt

3. Jag agerar endast i syfte att tillfredsställa mina omedelbara behov och intressen då jag tror att framtiden kommer att lösa sig själv.

1	2	3	4	5
Extremt olikt				Extremt karakteristiskt

4. Mitt beteende påverkas endast av mina handlingars omedelbara följder (dvs. inom ett antal dagar eller veckor).

1	2	3	4	5
Extremt olikt				Extremt karakteristiskt

5. Min bekvämlighet är en viktig faktor i de beslut jag fattar eller de handlingar jag utför.

1	2	3	4	5
Extremt olikt				Extremt karakteristiskt

6. Jag är villig att offra omedelbar lycka eller välbefinnande för att uppnå framtida resultat.

1	2	3	4	5
Extremt olikt				Extremt karakteristiskt

7. Jag tar allvarligt på varningar om negativa följder av mitt beteende även om dessa inte kommer att inträffa på flera år.

1	2	3	4	5
Extremt olikt				Extremt karakteristiskt

8. Jag tycker att det är viktigare att utföra beteenden som kan ha betydelsefulla konsekvenser på lång sikt än beteenden som har mindre betydelsefulla effekter här och nu.

1	2	3	4	5
Extremt olikt				Extremt karakteristiskt

9. Jag ignorerar i allmänhet varningar om möjliga framtida problem eftersom jag tror att dessa kommer att lösas innan en kris uppstår.

1	2	3	4	5
Extremt olikt				Extremt karakteristiskt

10. Jag tycker att uppoffringar idag oftast är onödiga eftersom framtida konsekvenser kan hanteras vid ett senare tillfälle.

1	2	3	4	5
Extremt olikt				Extremt karakteristiskt

11. Jag agerar endast för att tillfredsställa omedelbara behov och tänker att jag kan hantera eventuella framtida problem vid ett senare tillfälle.

1	2	3	4	5
Extremt olikt				Extremt karakteristiskt

12. Då mina vardagliga handlingar ger specifika effekter, är dessa viktigare för mig än beteenden som har långsiktiga effekter.

1	2	3	4	5
Extremt olikt				Extremt karakteristiskt

Appendix C

1. Hur viktigt anser du det är med fri sjukvård?

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Inte alls								Oerhört
viktigt								viktigt

2. Hur viktigt anser du att det är att du själv har det gott ställt ekonomiskt?

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Inte alls								Oerhört
viktigt								viktigt

3. Hur viktigt anser du det är med individuell lönesättning?

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Inte alls								Oerhört
viktigt								viktigt

4. Hur viktigt anser du det är att värna om miljön?

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Inte alls								Oerhört
viktigt								viktigt

5. Hur viktigt anser du att det är att ställa upp för sina vänner?

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Inte alls								Oerhört
viktigt								viktigt

6. Hur viktigt anser du att det är att följa regler och moraliska principer?

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Inte alls								Oerhört
viktigt								viktigt

7. Hur viktigt anser du att det är att ta hänsyn till situationen i moraliska frågor?

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Inte alls								Oerhört
viktigt								viktigt

8. Hur viktigt anser du att det är att sköta sin hälsa?

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Inte alls								Oerhört
viktigt								viktigt

9. Hur viktigt anser du att det är att värna om andra människors välbefinnande?

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Inte alls								Oerhört
viktigt								viktigt

10. Hur viktigt anser du att det är att uppföra dig ärligt?

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Inte alls								Oerhört
viktigt								viktigt